

Uppdrag kunskapsarbete

1. Bakgrund

Efter en tid av stigande resultat i Tyresös grundskolor sjönk meritvärdena vårterminen 2007. Barn- och utbildningsnämnden gav därför i uppdrag åt Barn- och utbildningsförvaltningen att kartlägga hur arbetet med att höja kunskapsnivån och resultaten i Tyresö kommuns skolor genomförs och sammanställa hur enheterna arbetar mot nämndens mål 2008:

- **ökad andel elever med godkända betyg i samtliga ämnen**
- **minskad andel elever som enligt prov i åk 8 har stora lässvårigheter**

En arbetsgrupp bestående av samtliga rektorer och förvaltningens utvecklingsstrateg bildades.

Den 4 juni inleddes arbetet med en workshop och slutdatum för arbetet bestämdes till den 18 augusti. Till workshopen var samtliga kommunens rektorer och biträdande rektorer inbjudna. Under dagen arbetades i olika gruppkonstellationer för att tydliggöra vad som redan görs för ökad måluppfyllelse i Tyresös skolor samt att sprida idéer för hur resultaten ska bli ännu bättre. Efter denna dag fick varje enhet i uppdrag att skicka in uppgifter för sammanställning.

Vårterminen 2008 hade andelen elever med minst godkänt betyg i alla ämnen ökat till 78 %, nästan till den nivå ”Uppdrag kunskapsarbete” syftar till. Det är svårt att ge en förklaring till nedgången 2007. Dokumentet kan utifrån dessa resultat ses som en sammanställning av goda pedagogiska insatser och ett bestående av den goda utvecklingen i Tyresö för att nå ännu bättre resultat i framtiden. Vidare sätter det fingret på vikten av ständig analys, av såväl uppgång som nedgång i måluppfyllelsen i grundskolan. Så kan resultat av tidigare gjorda insatser spåras för att anpassa framtida satsningar.

Dokumentet ”Uppdrag kunskapsarbete” är en beskrivning av vad som görs, dels från barn- och utbildningsförvaltningen dels på de olika enheterna, för ökad måluppfyllelse i Tyresös grundskolor.

2. Sammanfattning

Kommunövergripande kunskapsarbete

- Ny organisation
- Utbildning i samtalsmetodik för rektorer och biträdande rektorer
- Individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen
- Kommunens utvecklingspedagoger
- Naturvetenskap och Teknik för Alla – NTA
- Samarbete med Nationellt centrum för svenska som andraspråk
- Utbildning i lärstilar för kommunens samtliga F-5 pedagoger

- Pedagogforum för pedagoger i förskola och förskoleklass
- Genusprojekt
- Skoldatateket
- Digitala klassrum
- Deltagande i ADHD-projektet
- Fortbildning inom lärarlyftet
- Satsning på ”hemmasittare”
- Kommunövergripande grupper
- Ämnesdagar

Enheternas kunskapsarbete

- Läs- och skrivutbildning
- Satsning på IT
- Reggio Emilia-inspirerad förskola
- Nätverksarbete kring t.ex. mål och bedömning samt mellan fritidshemmen
- Framtagande av bedömningsmatriser och styrkort
- Utbildade språkstödjare
- VIS – Verksam I Skolan. Utbildning för att kunna möta barn med neurologiska störningar på ett bättre sätt.
- Föreläsningar i ART – Aggression Replacement Training, en metod för arbete med barn med utagerande beteende
- Fortbildning inom drama i undervisningen
- Fonologisk medvetenhet – förberedande läsinlärning
- Samarbete med Specialpedagogiska institutet kring elever med specifika svårigheter för att se nya vägar i undervisningen och på så vis öka elevernas måluppfyllelse
- Kollegahandledning
- Ämnesansvariga lärare
- Fortbildning i KIWI- och Bornholmmodellen
- Utbildning i ”Samtalet som verktyg”, ”Det svåra samtalet” etc.
- Föreläsning på temat ”Offensiva fritidshem”
- Fortbildning i ”Livsviktigt” för social och emotionell utveckling
- Projekt Charlie för att förebygga och motverka drogmissbruk, våld och mobbning

3. Kommunövergripande kunskapsarbete

3.1 En organisation som främjar utveckling.

Verksamheten vid barn- och utbildningsförvaltningen leds av förvaltningschefen och dennes ledningsgrupp som består av samtliga rektorer i grundskola och förskola. Till hjälp har ledningen en stab med strateger som bland annat arbetar med uppföljning, utvärdering och gemensamma utvecklingssatsningar i enlighet med mål och styrdokument. Allt kvalitetsarbete vid förvaltningen leds av ledningsgruppen, som i samverkan med barn- och utbildningsnämnden sätter upp mål för kommande period utifrån de uppföljningar som gjorts. Rektor har ansvar för att arbetet vid respektive enhet sker i enlighet med nationella mål och riktlinjer. Rektorer ansvarar för att omsätta både de nationella målen och nämndens mål till konkreta åtaganden med beskrivna arbetsmetoder på enhetsnivå.

Under rektorsmöten och utvecklingsdagar förs diskussioner om hur Tyresös rektorer kan påverka arbetet för att höja kunskapsresultaten. Som exempel kan nämnas tips om bra utbildningar för personalen samt förbättrade rutiner för att skapa dialog i arbetslagen gällande resultat och metoder att öka måluppfyllelsen. Arbetet med ”Uppdrag kunskapsarbete” står som modell för hur ledningsgruppen kontinuerligt för diskussioner för att på så vis få en bättre gemensam grundsyn i Tyresös skolor och genom detta öka likvärdighet och måluppfyllelse.

3.2 Utbildning i samtalsmetodik för rektorer och biträdande rektorer

Under våren 2008 genomgick samtliga rektorer en femdagars utbildning i samtalsmetodik. Under hösten 2008 kommer kommunens biträdande rektorer att genomgå samma utbildning. Målet med denna satsning är att ledande personer tillgodogör sig verktyg för ett ”Professionellt samtal med handledande förhållningssätt” och ett öppet samtalsklimat. På sikt kommer Tyresös grundskollärare att erbjudas en kortare utbildning i samtalsmetodik anpassad för klassrumssituationen.

3.3. Individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen

En förutsättning för att lyckas i en målstyrd skola är att både elever och vårdnadshavare får god information om utveckling och måluppfyllelse. I de tidigare åren sker detta genom utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner – IUP - samt från och med vt 2009 även genom skriftliga omdömen. Förutom denna information ges i år 8 och 9 även terminsbetyg.

Ett stort arbete har lagts på att ta fram webbaserade underlag för utvecklingssamtal och IUP i Skolportalen, vilket har inneburit en omfattande utvecklingssatsning kring kunskapssyn, mål och likvärdig bedömning. Denna satsning har inneburit en tydlig kompetenshöjning gällande bedömningsfrågor.

En gemensam modell med formulär för samtalsunderlag som elev, vårdnadshavare och lärare fyller i inför utvecklingssamtalet och en form för IUP har arbetats fram. En arbetsgrupp har tillsatts för att under ht 2008 utvärdera arbetet med IUP på Skolportalen under 2007/2008 och även ta fram förslag på hur samtalsunderlagen ska kunna anpassas till skriftliga omdömen. Resultat av detta arbete presenteras i december 2008. Parallellt med detta arbetas på förvaltningsnivå med att lösa tekniska problem med Skolportalen. Dessutom kommer ytterligare förankrings- och utbildningsinsatser att krävas på enheterna för att det nya arbetssättet kring IUP som Skolportalen möjliggör ska fungera.

3.4 Utvecklingspedagoger

För att öka kompetensen bland kommunens lärare, och även driva utvecklingsprojekt som kommer eleverna till del i form av ökad måluppfyllelse, finns i kommunen utvecklingspedagoger motsvarande två tjänster. Utvecklingspedagogerna är verksamma pedagoger från förskola och grundskola som har utvecklingsuppdrag som del av sin tjänst. Uppdragen har olika inriktning. Under våren 2007 arbetade utvecklingspedagoger inom språkutveckling i förskolan, genus, svenska, engelska och matematik. Under hösten 2007 drevs utvecklingsprojekt inom matematik och IT som pedagogiskt verktyg. Under 2008 satsas på IT och NTA – Naturvetenskap och Teknik för Alla. Dessutom kommer 2 lärare att få i uppdrag att arbeta med implementering av nationella prov och mål för skolår 3 under 2008-2009.

3.5 NTA – Naturvetenskap för alla

För att ge eleverna möjlighet att erövra goda kunskaper i naturvetenskap och teknik började Tyresö arbeta med NTA 2006. NTA står för "Naturvetenskap och Teknik för Alla" – ett skolutvecklingsprogram inom naturvetenskap och teknik i grundskolan. Programmet är ett samarbete mellan Kungliga Vetenskapsakademien (KVA), Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), universitet, lärarhögskolor, näringsliv och kommuner och finns i dag i mer än 80 kommuner och på ett tiotal fristående skolor. NTA erbjuder kompetensutveckling, materiel, lärarhandledningar och elevböcker i 16 olika teman i naturvetenskap och teknik för skolår F-9. Till varje tema finns en specifik utbildningsdag och en materielsats för laborativt arbete i helklass i det vanliga klassrummet. Detta stöd innebär att pedagogerna kan lägga tid och kraft på det rent pedagogiska arbetet istället för på att söka materiel.

I "Rapport i didaktik nummer 4/oktober 2007" redogörs för en utvärdering av elevers resultat när det gäller att nå kursplanemålen för år fem, genomförd av professor Per-Olof Wickman vid Stockholms universitet. I utvärderingen uppvisar elever som arbetat med NTA resultat som är minst 50 % bättre än elever som inte gjort det.

Förutom det rent naturvetenskapligt–tekniska inslaget i NTA kommer mycket annat på köpet. Eftersom NTA inbjuder till ämnesövergripande arbete är det lätt att koppla in på bland annat matematik, svenska, SO och bild till arbetet. Detta tillsammans med att temana knyter an till aktuella samhällsfrågor och företeelser gör att NTA bidrar till ökat engagemang och förståelse hos eleverna. I ”rapport i didaktik, nummer 2/december 2006” av professor Per-Olof Wickman framgår att både pedagoger och elever som arbetar med NTA är väldigt nöjda. Pedagogerna får lättare en röd tråd i sin NO- och teknikundervisning och menar att NTA är ett stöd att lära eleverna naturvetenskapliga ord och begrepp. Eleverna värdesätter det praktiska arbetet och ser NTA som ett roligt inslag i skolarbetet.

3.6 Utbildningsprojekt i samarbete med Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk

För att ge alla elever möjlighet att utveckla sitt språk, och därigenom få verktyg för att lyckas bättre i skolan, satsar Tyresö på ett samarbetsprojekt med Nationellt Centrum för sfi och svenska som andra språk vid Stockholms universitet. Skolverkets och kommunens statistik över elevernas måluppfyllelse i grundskolan visar att elever som har svenska som andraspråk har sämre skolresultat än sina kamrater som har svenska som förstaspråk. Mycket talar för att elever som inte behärskar undervisningsspråket i nivå med infödda har svårt att nå skolans kunskapsmål.

Flera rapporter visar dock på att den starkaste enskilda faktorn gällande elevers skolframgång inte är föräldrars etnicitet utan snarare deras utbildningsnivå. Det är alltså inte bara elever med utländsk bakgrund som drabbas av försämrad måluppfyllelse på grund av språket. Även för etniskt svenska elever kan skolans språk vara främmande och svårerövat. För att förbättra måluppfyllelsen i skolan måste således den språkliga sidan av lärandet uppmärksammas. Att utveckla avancerad läs- och skrivförmåga förutsätter en parallell utveckling i individens språkförmåga. Extra insatser när det gäller den språkliga utvecklingen stödjer dessa elevers begreppsbyggnad och hjälper dem att bättre kunna tillgodogöra sig undervisningen i skolan.

I juni 2007 antog Barn- och utbildningsnämnden en organisationsform - ”Direktintegrering med stöd” - en modell att utgå ifrån när utbildning för elever som har svenska som andraspråk utformas. Enligt modellen finns det ett antal stödinsatser som står till buds vid planering och genomförande av utbildning för dessa elever. En aspekt av stödet är kompetensutvecklingsinsatser i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt som syftar till att ge ämneslärarna både teoretisk fördjupning men också verktyg för att arbeta med lärandets språkliga sida.

Samarbetet med Centrum för sfi och svenska som andra språk har resulterat i en utbildning utifrån Pauline Gibbons bok ”Stärk språket - Stärk lärandet”. 20-25 personer utbildas under 6 eftermiddagar. Deltagarna får uppgifter mellan varje utbildningstillfälle; inläsning av litteratur, praktiska uppgifter som är kopplade till arbetet med eleverna och erfarenhetsutbyte med sina kollegor samt support från utbildaren. Detta kommer att gagna, inte bara elever med svenska som andraspråk, utan alla elever som behöver utveckla sitt språk för att bättre kunna tillgodogöra sig skolans undervisning och nå bättre resultat.

3.7 Utbildning i lärstilar för F-5 pedagoger

Med kunskap om elevernas lärstilar kan läraren hjälpa eleverna att hitta sina personliga strategier för lärande för att i högre grad individualisera undervisningen och öka måluppfyllelsen. I arbetet med lärstilar ligger fokus på den enskilde individens möjligheter att lära och att bygga på de inneboende styrkorna. Under höstterminen kommer kommunens samtliga F-5 pedagoger genomgå en fyradagars utbildning i lärstilar. Utbildningen kommer att innehålla föreläsningar såväl som arbete i grupp och mellan varje utbildningstillfälle sker inläsning av litteratur samt arbete med lärstilar i arbetslagen.

3.8 Pedagogforum för förskolan och förskoleklass

I maj 2006 startade Pedagogforum, en satsning för ökad kvalitet på verksamheten i Tyresös förskolor och skolor. Pedagogforum fungerar som en mötesplats för pedagoger från förskola och förskoleklass där möjligheter ges till erfarenhetsutbyte. Med utgångspunkt i synen på barn som kompetenta, kopplat till uppdraget enligt styrdokumentet, ges de närvarande pedagogerna möjlighet att utveckla den pedagogiska praktiken. Inriktningen har tagits fram av en styrgrupp, bestående av förskollärare, förskolerektorer, utredare och verksamhetschef förskola. Inom Pedagogforum ryms olika aktiviteter såsom föreläsningar, nätverksarbete och studiebesök.

I det Pedagogforum som startade 2006 har cirka 35 pedagoger deltagit, och deltagarna har bland annat fått utbildning i pedagogisk dokumentation. Samtidigt blev efterfrågan så stor att ett nytt Pedagogforum startade under hösten 2007, med ytterligare ett 30-tal deltagande pedagoger. Planer på ett tredje Pedagogforum finns. Detta kommer att vända sig till pedagoger som arbetar i grundskolans förskoleklass och bli ett forum för utveckling och erfarenhetsutbyte mellan Tyresös skolor.

3.9 Genusprojekt

Genom ökad medvetenhet om genusperspektiv kan lärare i högre utsträckning bidra till en skola där både flickor och pojkar har samma möjligheter att tillgodogöra sig kunskap och nå goda resultat. En projektanställd genuspedagog leder ett genusprojekt för Tyresös samtliga förskolor och skolor. I projektet ingår

bland annat fortbildning, nätverk och framtagande av handlingsplaner för enheternas jämställdhetsarbete. Projektet kommer att avslutas under 2008.

3.10 Skoldatateket

För att ge adekvat stöd till elever med läs- och skrivsvårigheter, dyslexi och ADHD, och för att ge dessa elever större möjligheter till ökad måluppfyllelse, startade Skoldatateket sin verksamhet ht 2007. Verksamheten är kommunövergripande och omfattar bland annat rådgivning och kursverksamhet inom IT och specialpedagogik för pedagoger.

På skoldatateket kan skolan bl.a. få hjälp med:

- Råd om alternativa verktyg i ett enskilt elevärende.
- Lån av hjälpmedel under en kortare tid för att prova tillsammans med en elev före inköp.
- Introduktionsutbildning i ett hjälpmedel för en elev tillsammans med ansvarig pedagog.
- Handledning för pedagoger i IT och specialpedagogik.

Elevvårdsteamerna på Tyresös skolor kan ansöka om stöd från Skoldatateket, bland annat gällande hjälp vid kartläggning av studiesituationen för en elev, utprovning av alternativa verktyg, korttidslån av hjälpmedel, handhavandeutbildning i hjälpmedel för lärare och elev samt handledning i användandet av hjälpmedlen i klassrumssituationen.

3.11 Digitala klassrum

Införandet av digitala klassrum ger lärare möjlighet att utveckla sin pedagogik med stöd av IT. Barn- och utbildningsförvaltningen har avsatt centrala medel för inköp av så kallade interaktiva skrivvytor. Tillsammans med dator och projektor blir skrivytan ett kraftfullt pedagogiskt verktyg i det ”digitala klassrummet” för film- och bildvisning, presentationer, sökning på internet och givetvis vanliga anteckningar. I slutet av lektionen kan läraren enkelt repetera allt som gåtts igenom och skrivits samt göra utskrifter och via e-post skicka till eventuellt frånvarande elever.

3.12 ADHD-projektet

Eftersom barn med ADHD har koncentrationssvårigheter och låg grad av uthållighet, har de ofta svårt att nå målen eller de högsta betygen. Tyresö kommun kommer därför att delta i ett projekt i samarbete med Stockholm läns landsting. Under hösten kommer både personal samt berörda föräldrar erbjudas utbildning för att på bästa sätt hjälpa barn med ADHD att lyckas bättre i skolan.

3.13 Lärarlyftet

Goda ämneskunskaper hos lärarna är en förutsättning för att hjälpa eleverna att lyckas i skolan. 22 lärare verksamma i Tyresös grundskolor har under 2008

utbildat sig, eller kommer att utbilda sig inom läraryftet inom bland annat Svenska som andraspråk, Specialpedagogik, Läs och skriv, samt matematik. Barn- och utbildningsförvaltningen har avsatt 1 miljon kr för 2008 för att täcka upp den del av lärarens lön som inte täcks av statliga medel under studietiden.

3.14 Hemmasittare

I kommunens skolor finns ett antal så kallade hemmasittare, elever som av en eller annan anledning inte kommer till skolan. En arbetsgrupp har tillsatts för att arbeta fram en modell för hur denna elevkategori ska stödjas i sin utveckling och nå målen i skolan. Planer finns på att anställa ett antal coacher med uppdrag att motivera och stödja dessa elever. Dessutom kommer samarbetet mellan skola och Mobila teamet att utvecklas. Mobila Teamet, som hör till socialtjänsten, består av tre socionomer och en specialpedagog som arbetar förebyggande med barn och ungdomar med svårigheter i skolan. I samverkan mellan skolans elevvårdsteam, Mobila teamet och hemmet söks individuella lösningar på elevens problem.

3.15 Kommunövergripande grupper

För att öka förutsättningen att nå målen för elever som av olika orsaker inte fungerar i vanlig klass finns ett antal kommunövergripande grupper. Grupperna har kompetens att särskilt stödja elever med behov av långsam inläring, sociala problem, tal- och språkstörning, autism etc. Kommunövergripande grupper finns på Dalskolan, Forellskolan, Nybodaskolan, Stimmets skola och Strandskolan.

3.16 Ämnesdagar

En eftermiddag per termin samlas kommunens lärare i grupper för diskussion ämnesvis. Vid dessa tillfällen läggs stor vikt vid att utifrån kursplanemålen diskutera bedömningsfrågor för att på så vis öka likvärdigheten mellan skolorna. Det är ledningsgruppen som beslutar om lämpliga frågor för ämnesdagarna.

4. Enheternas kunskapsarbete

4.1 Bergfotens skola/Njupkärrs skola

Personalen på Bergfotens skola har utifrån resultaten i resultatboken och de resultat som erhållits från PRIM-gruppen under en studiedag arbetat med temat "Hur kan vi arbeta för att förbättra elevernas resultat?" samt "Hur kan fritidshemmetets personal utifrån sin kompetens stödja eleverna i sitt lärande?". Underlaget till detta arbete utgick från vars och ens enskilda funderingar som skriftligt lämnades in till ledningsgruppen för sammanställning: "Varför når inte våra elever bättre resultat i år 5?". Där framkom ett antal punkter som ska bearbetas.

Ytterligare en genomlysning har gjorts av "Läsförståelse och hur vi arbetar med den". Utifrån dessa reflektioner kommer handlingsplaner att arbetas fram. Njupkärrs skola har prioriterat resultatförbättringsarbete inom läs skriv och

matematik. Dessutom är skolan väl utrustad inom It med en IT-pedagog som driver utveckling inom detta område.

Kompetensutveckling

Läs- och skrivutbildning

Alla pedagoger i skolan får 4 dagars utbildning i Läs- och skriv. Målet med utbildningen är att alla ska bli bättre på att upptäcka de 20 % av eleverna som har svårigheter med att knäcka läs- och skrivkoden. Denna utbildning har Hanviken, Fornudden/Sofieberg och Njupkärr/Bergfoten tillsammans under läsåret 2008.

Lärande i förskolan

I förskolan har diskussionen inletts om hur personalen ska arbeta för att förbereda barnen så att lärandet känns spännande och roligt. En organisation har skapats för att i reflekterande samtal med all personal utveckla tänkandet kring en lärande förskola inspirerat av Reggio Emilia samt lösningsinriktad pedagogik - LIP.

Uppföljning och analys av resultat

Enhetens nya organisation kommer att ha ett gemensamt resursteam för Bergfotens och Njupkärrs skolor. Resursteamet består av specialpedagoger och speciallärare. En specialpedagog har samordningsansvar. Teamets uppgift är att analysera resultat och återföra till klasslärarna och gemensamt arbeta fram åtgärder för att ge eleverna det stöd de behöver. De ska också arbeta fram enhetliga system för uppföljning och analys. Gruppen ska fungera som ett stöd för klassläraren och som ett extra stöd för eleven. Lärarna i Svenska som andraspråk kommer också att arbeta i ett team med SVA-lärare. De kommer också att ha handledning av den språkutvecklingspedagog som finns anställd i kommunen.

Omvärldsanalys och nätverksarbete

Under ett antal år har Hanviken, Fornudden/Sofieberg och Njupkärr/Bergfoten haft ett nätverksarbete kring kursplanerna då gemensamma styrkort arbetats fram. Arbetet har under 2008 fortsatt med inriktningen Läs och skriv. Under ht 08 kommer nätverksarbetet att fortsätta, men i något mindre skala. Temat kommer att vara bedömning, dvs. hur och vad bedöms i elevernas arbete. Nätverksarbetet har varit ett bra och stimulerande sätt att arbeta. Genom ett större nätverk får personalen input och idéer från flera håll.

4.2 Centrumskolan - Forellskolan/Nyboda skola

En förutsättning för ökad måluppfyllelse är att skolans elever känner trygghet och får arbetsro. Värdegrundsarbetet prioriteras i ständigt återkommande samtal i personalgruppen, i arbetet med eleverna och i mentorssamtal. Under vårterminen 2008 anlätades Nils Erik Tedgård, leg psykolog, som genomförde utbildningsdagar för personalen kring rubriken "Ledarskap i klassrummet". Detta arbete följs upp under läsåret 2008-2009.

Mentorsuppdraget är mycket tydligt definierat i en handlingsplan. Vikten av att se, förstå och handla utifrån elevens bästa är det centrala, och särskild tid finns avsatt för att stötta eleverna i deras kunskapsutveckling och hjälpa till med prioriteringar och planering av studierna. För elever som har kommit efter i sina studier, men inte har svårigheter av den art att åtgärdsprogram ska skrivas, upprättas återhämtningsplaner där mentor har ett särskilt uppföljningsansvar.

Nyboda har eget arbete, minst 60 minuter/vecka/arbetslag, där elev och ämneslärare/mentor i dialog bestämmer ämnet för veckan (jmf Kumlas stugor). På Forellskolan har varje lag studiestöd tid varje vecka riktat till elever som riskerar att inte nå målen. Under enhetens arbetslagsveckor (en per termin på Nyboda, två per termin på Forellen) kan eleverna arbeta med förstärkning och fördjupning i eget val/egna valda ämnen eller med sina återhämtningsplaner. Elever som når målen kan välja att fördjupa sig i ett kursplanämne för att nå högre mål.

På enheten finns en elevvård med stor kompetens och erfarenhet av att, tillsammans med hemmen, skapa individuella lösningar för enskilda elever där en regelbunden skolgång tillsammans med klasskamrater inte går att genomföra. Bland dessa elever finns sådana med neuropsykiatriska sjukdomar under utredning, elever med sociala fobier och elever som skolkar på grund av olika yttre omständigheter.

För att ge enhetens ökade antal nyanlända elever med Sva-behov större möjligheter att nå målen finns en introduktionspedagog på enheten. Uppdraget är att underlätta skolstarten, i en ny miljö och på ett nytt språk, för att på så sätt ge eleverna större möjlighet att behålla och öka sin självkänsla och sitt självförtroende i en svårtolkad miljö. Därigenom ges större möjligheter till en positiv och åldersadekvat kunskapsutveckling.

Kompetensutveckling

- Föreläsning om utvecklingssamtalens betydelse "Det professionella utvecklingssamtalet - en resurs i skolan" med Björn Lindell.
- Betyg och bedömningsdiskussioner med Grundskoletidningens artiklar och material från Skolverket som gemensamt kursmaterial.
- Ett fortsatt arbete med mål- och kravnivåer.
- "Språkutvecklande arbetssätt" för alla pedagoger på enheten under ledning av kommunens språkutvecklingspedagog

Uppföljning och analys av resultat

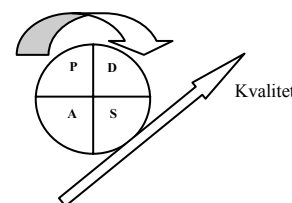
På enheten görs screening av läs- och skrivförmåga på alla nya elever. Elevernas behov kartläggs och alla elever med läs- och skrivsvårigheter får stöd, bland annat i form av kompensatoriska hjälpmedel. Elever i år 6 och 7 som inte når

kravnivåerna prioriteras till specialundervisning, liksom elever i år 8 och 9 som riskerar att inte nå målen i svenska, engelska och matematik. Forellskolan har schemalagd reflekterande läsning två gånger i veckan, och i år 6 och 7 görs en extra satsning på läsning i det att eleverna läser en halvtimme varje dag under en period av terminen. Alla elevers läsutveckling bedöms utifrån Läsutvecklingsschema – LUS - och eleverna hjälps vidare i sin läsning utifrån den nivå där de befinner sig.

Utifrån de prioriterade fokusområdena på enheten, årets mål, ska all pedagogisk personal fundera över den egna insatsen. ”Vad kan just jag göra/bidra med för ökad måluppfyllelse?” Detta ger en bra pedagogiska diskussion i medarbetarsamtal och vid skolledningens besök i verksamheten.

Enheten fortsätter sitt kvalitetsarbete enligt Demings PDSA-cykel. (Plan-Do-Study-Act).

- (Plan) Identifiera och analysera problem samt i en plan ge förslag på lösning.
- (Do) Genomför lösningen genom att arbeta utifrån planen.
- (Study) Kontroll av resultaten genom insamling och analys av data. Om lösningen är bra går man vidare till ”Act”, annars åter till ”Plan”.
- (Act) Implementering och standardisering av lösningen, samt åter till ”Plan” för att förbättra processen.

Omvärldsanalys och nätverksarbete

Enheten planerar för en förändring av samarbetet med näringslivet för att arbeta fram alternativ till PRAO i skolår 9 som ett led i ett ökat samarbete med näringslivet. En arbetsgrupp, med pedagoger från Nyboda och Forellen samt studievägledare, träffas regelbundet. Som ett konkret resultat av detta arbete ersätts nu PRAO i år 9 med en temavecka/lagvecka ”Arbetsliv”.

Ämnesnätverk har skapats mellan enhetens två skolor. Bland annat har de olika ämnesgrupperna efter rättning av nationella proven i skolår 9 samlats för att diskutera sina bedömningar av elevernas måluppfyllelse. Lärarna i trä- och metallslöjd har under de senaste åren haft ett nära samarbete vid utarbetandet av de gemensamma lokala kravnivåerna.

Framtida satsningar

Under det närmaste läsåret har enheten valt ut några områden att fokusera på: elevinflytande i lärprocessen, arbetssätt och arbetsformer och för Nyboda skola också ett utvidgat mentorskap. Under detta läsåret arbetar också all personal, tillsammans med elever och föräldrar för att, utifrån uppdraget och våra elevers behov, bygga upp en helt ny organisation för Centrumskolans elever. I detta

arbete möts pedagoger från Nyboda och Forellen för pedagogiska diskussioner, erfarenhetsutbyte och samtal kring kunskapssyn. Ett syfte med vårt förändringsarbete är att den inre organisationen ska ge våra elever än större möjligheter att nå sina mål och våra pedagoger en större möjlighet till flexibilitet i arbetet.

4.3 Dalskolan/Krusboda skola

Kompetensutveckling

VIS – Verksamhet I Skolan

Satsning på en tredagarsutbildning där alla pedagoger får kunskap om barn med neurologiska svårigheter och vad som styr dessa barn. Kursen ger metoder för anpassning, strukturer, miljöer, material och bemötande gällande arbetet med dessa barn.

Då dessa barn ofta har koncentrationssvårigheter och låg uthållighet, har de ofta svårt att nå målen eller att få de högsta resultaten vid kunskapsmätningar.

ART – Aggression Replacement Training.

Kvällsföreläsning med Gina Göransson på Dalskolan för alla intresserade pedagoger om hur ART-metoden kan vara ett stöd i arbetet med barn som vägrar underordna sig, är hotfulla, slår och hotar. Metoden ger successivt barnet egna gränser och lär barnet att välja andra vägar än hot, våld och vägran. Detta är en bra komplettering till VIS-utbildningen.

Dramakväll på Krusboda skola.

Att använda drama i undervisningen fungerar bra för att ge eleverna redskap att reflektera kring hur de handlar i olika situationer och varför de gör på det ena eller det andra sättet. Det stärker självförtroendet och gruppen, dessutom är arbetssättet lustfyllt och underhållande. Anders Benonius på Dalskolan leder kvällen.

Fonologisk medvetenhet

Kvällsföreläsning för förskoleklassens pedagoger och för de lägre årens lärare. En tidig, lekfull och strukturerad, läsförberedande läs- och skrivträning ger goda resultat i kommande läs- och skrivutveckling i grundskolan. Alla pedagoger behöver få påfyllning i detta viktiga arbete och föreläsningen kommer att ge nya verktyg för den tidiga läs och skrivinläringen.

Dessutom

- Utbildningar för viss personal i specialpedagogisk kompetens på Dalskolan.
- Utbildning i loggboksmetod och coachande samtal för att höja elevernas medvetenhet om sina egna lärstilar. Varje dag inleds med 30 minuters handledartid för detta på Dalskolan.

- Utbildning i nätetik för Dalskolans elever.

Uppföljning och analys av resultat

Noggranna mätningar av kunskapsutvecklingen görs i svenska, matematik och i trygghet/trivsel för år F-5. Det kommer också att göras liknande mätningar för år 6-9.

Uppföljnings- och analyskonferenser kommer att läggas in kontinuerligt i kalendariet. Arbetslagen eller ibland tvärgrupper kommer att analysera olika resultat, varför resultatet blev som det blev och tänker på hur metoderna ska anpassas för att nå ännu bättre resultat.

Alla anställda kommer att få lämna in delmål till skolledningen för årets prioriterade mål. Detta ger en bra pedagogiska diskussion i medarbetarsamtal och vid skolledningens besök i verksamheten.

4.4 Fårdala skola

Fårdala skola har arbetat med att utveckla individualiseringen runt undervisningen, med att tolka och omsätta läroplanens kvalitativa kunskapssyn till en fungerande undervisning och att med hjälp av formativa metoder kunna bedöma hur långt eleverna kommit i sin kunskapsutveckling, samt att utifrån denna bedömning ge eleverna adekvata råd för det fortsatta lärandet. Lärarna arbetar i arbetslag runt eleverna i ett skolår vilket möjliggör att en lärare undervisar alla arbetslagets elever i "sina" ämnen.

Kompetensutveckling

- Studiecirkel i samarbetet med Specialpedagogiska institutet kring elever med specifika svårigheter. Detta för att se nya vägar i undervisningen och på så vis öka måluppfyllelsen för dessa elever.
- Kollegahandledning som metod för att använda den kompetens som redan finns i arbetslagen.
- Fokusgrupper som metod för att urskilja olika utvecklings/arbetsområden.
- Ämnesansvariga finns på skolan för att ansvara för ämnesgrupper i de olika ämnena. De ansvarar för skolans ämneseftermiddagar för att bidra med kunskap och färdigheter och bidra till ökad kompetens hos sina kollegor.
- Fortbildning i Kiwi- samt Bornholmmodellen för språk- och läsinläring i de lägre åren samt på förskolorna.

Uppföljning och analys av resultat

Årligen görs i år 2 och 4 ett så kallat DLS-test då läsförståelse och skrivförmåga testas. Resultatet av testet delges sedan specialpedagogen på skolan. Utöver detta så används LUS -läsutvecklingsschema- resultatet, vilket lämnas in till rektor två gånger per år.

Varje skolår hålls regelbundna möten med specialpedagogen som går igenom klasserna. Både resultat - om det är elever som inte når målen - samt problem av social karaktär lyfts vid detta tillfälle. I elevvårdsteamet diskuteras sedan åtgärder och fördelning av resurser. Åtgärderna utvärderas årligen och specialpedagogen analyserar resultaten med klasslärarna.

4.5 Hanvikens skola

Hanvikens skola har tillsammans med Bergfoten/Njupkärr samt Fornudden/Sofieberg arbetat fram styrkort i samtliga ämnen som ett hjälpmedel för att kunna göra en formativ bedömning av varje elevs kunskaper gentemot kunskapsmålen. Skolan har även tillsammans med nätverket (Bergfoten/Njupkärr, Fornudden/Sofieberg) satsat på en kompetensutveckling för lärarna i att kvalitetssäkra läs- och skrivutvecklingen med Susanne Weiner- Ahlström.

För att ta till vara lärarnas olika kompetenser samt att vara fler vuxna kring varje barn/elev är arbetslagen indelade årskursvis. Varje årskurs är i sin tur indelad i tre basgrupper där barnet/eleven har sin hemvist. Det innebär att skolan har goda möjligheter till flexibla grupper utifrån elevens behov och kunskaper. Förskoleklassen har deltagit i skolans satsning i Läs- och skrivutvecklingen samt diskuterat hur man skall stimulera utvecklingen inom matematiken.

Kompetensutveckling

- Alla lärare har fått kompetensutveckling för att bättre kunna kvalitetssäkra elevernas läs och skrivutveckling.
- All personal på skolan har utbildats i ”Samtalet som verktyg”.
- Personalen på fritidshemmet har deltagit i föreläsningar på temat ”Offensiva fritidshem” med Lars Andersson.

Uppföljning och analys av resultat

Uppföljning och analys av elevernas resultat sker på målkonferenser, två gånger per läsår. Eleverna testas kontinuerligt i LUS och Språkbiten. I år 3 genomförs Kalmartestet i svenska och PRIM-matematikttest. År 5 genomförs nationella proven i svenska, engelska och matematik. Utöver detta genomförs olika diagnostiska prov och diagnostiskt läs och skrivprov (DLS). Specialpedagogerna har möten med arbetslagen efter kartläggningar och tester. Analys sker i olika grupper beroende på fråga.

Omvärldsanalys och nätverksarbete

Fritidshemspersonalen har deltagit i Myndigheten för skolutvecklings nätverk för fritidshem och kommer att fortsätta med det. Lärarna har ingått i nätverk med fokus på mål. Att arbeta i nätverk på lång sikt ger resultat, rektorerna måste själva driva och äga nätverket. Bland annat har styrkort i alla ämnen tagits fram.

Hanvikens förskolor.

Flera av pedagogerna deltar i pedagogforum och har utifrån detta utvecklat olika projektarbeten på förskolorna. Förskolorna har arbetat med att ha pedagogiska reflekterande samtal mellan pedagogerna. ”Miljön som den tredje pedagogen” har man också arbetat med på de olika förskolorna. Språket har man uppmärksammat på olika sätt och arbetat med bland annat genom sagoberättande och språkpåsar. Matematik arbetar man medvetet med i olika vardagssituationer. Barnskötarna deltar i den kommungemensamma satsningen i kompetenshöjning inom uppdraget.

Framtida satsningar

- Fortsatt förankring av styrkort och bedömningsmatriser
- Implementering av mål i år 3
- Reflektionsgrupper
- Fortsatt nätverksarbete för lärare, fritidshem och förskolor.
- Arbete med hälsodiplomering av skolan.
- Läroplansarbete med förskolorna i seminarieform.
- Kompetensutveckling för lärare i att hålla utvecklingssamtal
- Forumspel och drama för fritidshemmets personal
- Läroplanen på fickan - föreläsning samt arbete i seminarieform för förskolorna

4.6 Kumla skola

Enheten arbetar med målplanering i F-9 med fokus både på uppnående- och strävansmål. F-5 har utarbetat stegar i kunskapsmålen och i 6-9 har en del ämnen börjat använda sig av bedömningsmatriser. Under augustidagarna kommer 6-9 att arbeta med samverkan mellan ämnena och F-5 med planering av ett gemensamt temaarbete som ska sträcka sig över hela läsåret. För 6-9 arbetas med utveckling av skolans ”stugor” utifrån en enkät som besvarats av elever och lärare. Stugorna ger eleverna möjlighet att utifrån egna val arbeta med ett visst ämne och att kunna få lärarstöd. Utifrån utvärderingen kommer ett till två utvecklingsområden angående det pedagogiska arbetet på stugorna att väljas ut. Utveckling sker också av specialundervisningen med tekniska hjälpmedel där speciallärarna/pedagogerna använder sig av bland annat olika minnestränings- och diagnostiska program på datorn. Speciallärarna i F-5 handleder ofta lärarna i F-5. För att förbättra läsförmågan startar skoldagen för alla elever med tyst läsning. LUS-resultaten följs upp och lärarna har ett utvecklande arbete tillsammans med speciallärarna.

Uppföljning och analys av resultat

Uppföljning och analys av resultat sker bland annat inför kvalitetsredovisning. I år har en allmän enkät om skolans verksamhet utarbetats. Den har besvarats av

elever och föräldrar i F-9. Vidare har den ovan beskrivna Stugenkäten genomförts. Resultat av LUS, Prim- och Kalmartestet följs upp och kunskapsprofiler upprättas i skolår 5.

Omvärldsanalys och nätverksarbete

I Trollbäckenområdet finns ett nätverk mellan fritidshemmen.

Framtida satsningar

- Samverkan mellan ämnen i 6-9
- Gemensamt tema för F-5 under hela läsåret
- Fortsatt arbete med målplanering och stegar
- Utveckla arbetet med utvärdering och uppföljning
- En grupp matematiklärare i år 6-9 undersöker material för ett mer varierande arbetssätt inom matematiken.
- Fortsatt utveckling av varierande arbetssätt i samarbetet mellan specialpedagoger och lärare.
- Förutom den centrala satsningen på digitala klassrum satsa på olika typer av digital utrustning som gagnar eleverna.

4.7 Stimmets skola

Kompetensutveckling

- Fortsatt satsning på utomhuspedagogik
- Fortsatt arbete med kursplaner o IUP
- Rörelse

Uppföljning och analys av resultat

En biträdande rektor får i uppdrag att analysera alla resultat och utvärderingar from ht 2008. Nationella proven i SVA ska användas för de elever som har rätt till det.

Omvärldsanalys och nätverksarbete

Det finns ett informellt samarbete mellan Fårdala och Stimmet vilket kommer att utvidgas.

Framtida satsningar

- VIS – Verksamt I Skolan
- Autismliknande tillstånd ex Aspberger
- Arbetsminnesträning på dator

4.8 Strandskolan

Kompetensutveckling

Kontinuerlig fortbildning i början av terminen, då nyanställda under en dag får en orientering i skolans viktiga ”ben”: ”Livsviktigt” och förhållningssätt, olika inlärningsstilar, temaarbete och samverkan mellan ämnena samt bedömnings- och utvecklingsmatriser. Dessa ”ben” tas också upp noggrant under anställningsintervjuer eftersom skolan förväntar sig att alla anställda ställer upp på detta. Ständig pågående fortbildning i processtänkande (utvecklingsmatriserna) och inlärningsstilar i år 6-9 under ämnesmötena. En fortbildning i ”Livsviktigt” hölls i våras för dem som anställdts sedan 2005. Temaarbete pågår hela tiden och de lärare som har behov av handledning i detta får det. Sedan tre år pågår ett arbete med utvecklings- och bedömningsmatriser i år 6-9.

Uppföljning och analys av resultat:

På enheten följs utveckling genom rapporter från Skolverket, brukarenkäter, trivselenkäter och i år även utifrån elevernas utvärdering i 6-9.

Framtida satsningar

- Fortbildning i Livsviktigt i 6-9 för de som undervisar i det (1 gång i månaden).
- Arbete med matriser/skriftliga omdömen i F-5.
- Arbete med processbeskrivning av våra olika rutiner.
- En lärare från varje stadium kommer att delta i fortbildning i VIS på Krusboda.
- Arbete med inlärningsprocesser kopplade till läroplanen och matriserna.
- All personal får utbildning i ”Det svåra samtalet”.
- Ny organisation av arbetet med elever med svårigheter (Stöd-arbetslag med speciallärare, assistenter och kurator).

4.9 Trollbäckens skolor – Sofieberg/Fornudden

Kompetensutveckling

Enheten har satsat på kompetensutveckling för lärarna med Susanne Weiner Ahlström ”Att säkerhetsställa läs och skrivutveckling” samt kompetensutvecklat all personal i att tolka och implementera kursplanerna och de nationella målen. Alla lärare har kompetensutvecklats i att upprätta styrkort i samtliga ämnen. Lärarna samarbetar med några andra skolor i kommunen och har schemalagda pedagogiska diskussioner kring styrkortet.

Uppföljning och analys av resultat

Elevernas och föräldrarnas kännedom om målen i samtliga ämnen ska förbättras. Pedagogerna ska tydliggöra ämnesmålen till olika kursmoment i undervisningen. Eleverna ska veta vilket ämne de arbetar med samt vilka mål som är aktuella. ”Styrkort” kring respektive ämnes innehåll utifrån kompetenser, verktyg och fakta ska delges föräldrarna på det första föräldramötet på hösten. Vid varje nytt område skall tydliga mål från kursplanen presenteras för eleverna. Målen ska anslås i klassrummet samt regelbundet informeras om i hembreven.

Varje termin från och med ht 2008 anordnas klasskonferenser där elevernas resultat i varje ämne går igenom. Vid brist hos en elev upprättas ett åtgärdsprogram och adekvata åtgärder sätts in. I åtgärdsprogrammen ska det finnas en tydlig koppling till läroplanens och kursplanens mål. Tester och diagnoser genomförs enligt ett särskilt schema. Olika diagnostiska hjälpmedel och prov används såsom LUS-schema, Bornholms test, Kalmar test, Prim test och Nationella proven i årskurs 5. Förutom föräldramöten och utvecklingssamtal används också föräldra- och elevenkäter.

Omvärldsanalys och nätverksarbete

Trollbäckens skolenhet strävar efter att hålla sig väl informerad om de senaste rönen inom lärande och skolutveckling genom att personalen deltar i kurser, konferenser och föreläsningar. Enheten har många lärarstuderande och på det viset upprätthålls en bra kontakt med lärarutbildningen och skolans egen utveckling. Enheten samarbetar också sedan flera år i nätverk med övriga skolor i Trollbäcken, senast i kursen om ”Att säkerställa läs och skrivutveckling”.

Framtida satsningar

- Fortsatt utveckling i tydliggörande av målen i olika ämnen.
- Utveckla barn- och elevinflytandet samt göra eleverna mer delaktiga i sitt eget lärande.

4.10 Tyresö skola

Tyresö skola har arbetat med arbetsro i klassrummet under ett och ett halvt år. En arbetsgrupp har arbetat fram tre steg som nu ska implementeras. Egentligen är det inga konstiga saker som detta arbetsroarbete innehåller, svårigheten är att få alla att göra likadant. Steg 1 är genomfört och kommer nu att åtföljas av steg 2.

Steg 1 innebär att

- Alla pedagoger hälsar på eleverna på morgonen genom att ta i hand innan eleverna går in i klassrummet då ögonkontakt och engagemang är ledord. Eleverna känner sig sedda och detta ger en lugn start av dagen för var och en. Om något inte stämmer kan pedagogen ta eleven åt sidan för att lyssna vad det är som är problem.

- I samband med hälsningen i dörren kontrollerar pedagogen om eleverna i år 6-9 har sitt material med sig. Detta gör att oro i klassrummet, till följd av att de senare behöver gå ut och hämta saker i sina skåp, undviks.
- När eleverna lugnt har gått in i klassrummet och satt sig på sina platser går pedagogen igenom dagens schema så att alla vet vad som gäller. Alla ska se dagen framför sig.

Steg 2 innebär att skolan får en gemensam struktur hur lektionen och veckan avslutas.

Steg 3 innebär att hitta gemensam struktur i klassrummet under lektionstid

Kompetensutveckling

- Planer finns på att ge arbetslagsledarna en samtalskurs.
- All personal får IT-utbildning externt och internt för att höja kvaliteten på detta område.

Uppföljning och analys av resultat

Samtliga årskurser kommer att följa upp prognoser, prov och tester för att kunna följa utvecklingen och analysera resultatet. Lärarna på högstadiet kommer i respektive ämne att få diskutera likvärdig bedömning, följa upp resultat och diskutera hur skolan kan få samtliga elever godkända i alla ämnen.

Omvärldsanalys och nätverksarbete

- Alla klasser ska ha någon form av projekt kopplat till näringslivet. Detta kan se olika ut för varje klass och nästa steg är att delge varandra vad som gjorts i de olika klasserna.
- Skolan kommer att vara engagerad i Världens barn och Operation Dagsverke.

5. Goda exempel

Dalskolan

Dalskolans erfarenhet av flexibilitet avseende elever i behov av särskilt stöd är något skolan kan dela med sig erfarenheter av. Förutom detta är lagråden och stora elevrådet på Dalskolan väl fungerande råd för elevdemokrati.

Stimmet

- Utomhuspedagogik och mycket rörelse, Den Dagliga Dosen. Alla elever är ute och rör på sig minst 15 minuter varje dag (förutom raster) vilket gör att koncentration och motivation ökar.
- Arbete med inomhusmiljön ex. möblering som gör att elever får bättre inlärningsmiljö.

- Trygghetsarbete i olika former till exempel: Charlie, ART, lekarbete och samtalsgrupper.
- Pedagoger med extra språkansvar i förskolan. Deras uppgift är att förmedla kunskap och idéer till övriga pedagoger.
- Förskolan samarbetar med bibliotek och deltar i olika bokprojekt. Pedagogerna synliggör det skrivna språket för barnen genom till exempel namnlappar på föremål etc. Pedagogerna hjälper barnen att skriva ner deras egna berättelser i syfte att stödja barnets språkutveckling.
- Dokumentation och utvärderingar från utomhuspedagogik, ART, lekarbete och samtalsgrupperna.

Trollbäckens skolor

Enheten har god erfarenhet av kursplane- och läroplansutveckling. Redan på förskolan arbetas aktivt med barnens språk och fonologiska medvetenhet genom olika former av språklekar.

Strandskolan

Arbete med ”Livsviktigt” och bedömningsmatriser samt tankar kring tematiskt arbete.

Tyresö skola

Tyresö skola har tagit fram en mall för uppföljning av resultat samt en modell för att arbeta aktivt för arbetsro i klassrummen.